

Mary Healy

**MANNEN EN VROUWEN
KOMEN UIT
EDEN**

**Een handleiding bij de
Theologie van het Lichaam
van Johannes Paulus II**

uitgeverij
Betsaida
's-Hertogenbosch

INHOUD

Inleiding	11
Een nieuwe visie	12
De tijdbom	14
Bereid je voor op avontuur!	16
1. Terug naar het begin	21
‘Man en vrouw schiep Hij hen’	23
Het lichaam is belangrijk	26
Gemaakt voor eenwording	27
Een waarheid die voor iedereen beschikbaar is	29
Studie-instrumenten	30
2 De oorspronkelijke mens	35
Niet goed dat de mens alleen blijft	36
De twee worden één	38
Naakt en onbeschaamd	42
Studie-instrumenten	44
3 De gevallen mens	47
De zonde	48
De zondeval	49
De belofte	56
Studie-instrumenten	57
4 De verlost mens	61
Slaven van de lust?	62
Eros en ethos	64

Mannen en vrouwen komen van Eden

Leven volgens de Geest	66
Passie en zuiverheid	67
Tempel van de Heilige Geest	70
Studie-instrumenten	71
5 De verheerlijkte mens	75
Het lichaam in het komende leven	77
Celibaat voor het koninkrijk	80
Complementaire roepingen	82
Studie-instrumenten	84
6 Het huwelijk: het primordiale sacrament	87
Israël, bruid van God	88
Het Hooglied	91
De kerk, de bruid van Christus	92
Studie-instrumenten	96
7 Het mysterie beleven	99
Een weerspiegeling van de goddelijke liefde	99
‘Wees onderdanig aan elkaar’	101
Vernieuwing in Christus	103
Waarheid in de taal van het lichaam	105
Hoe is dit van toepassing op mijn huwelijk?	106
Studiehulpmiddelen	110
8 De liefde is vruchtbaar	113
<i>Humanae Vitae</i> : reactie op een crisis	114
Een profetische reactie	116
Een nieuwe scheppingsdaad	118
Natuurlijke gezinsplanning: wat is het verschil?	120
Hoe zit het met reproductieve technologieën?	122
Studiehulpmiddelen	124
9 Bouwen aan een cultuur van het leven	129
Het Evangelie van het leven	130
‘Kaïn, wat heb je gedaan?’	133

Inhoud

God houdt zo van de wereld	135
De cultuur evangeliseren	137
Studiehulpmiddelen	139
Bronnen voor verdere studie	143

INLEIDING

Een volkswijsheid vertelt ons dat ‘Mannen van Mars, vrouwen van Venus komen’¹. Deze humoristische stelregel lijkt uit ervaring te zijn gegroeid. Diep in elk menselijk hart is het verlangen gegrift om lief te hebben en geliefd te worden in een intieme, duurzame relatie. Hoeveel mensen brengen hun leven door met het nastreven van dit verlangen! Toch vinden velen het ongrijpbaar, worstelen met romantische relaties om uiteindelijk in ontgoocheling, conflict of emotionele afstand te eindigen.

Het verlangen naar liefde raakt de kern van onze identiteit als menselijke wezens. Zoals paus Johannes Paulus II ooit zei:

De mens kan niet leven zonder liefde. Hij krijgt nooit inzicht in zichzelf, en zijn leven is zinloos als hem de liefde niet geopenbaard wordt, als hij de liefde niet ontmoet, als hij haar niet ondervindt en zich eigen maakt, als hij er niet levendig deel aan heeft.²

¹ Dit is de titel van een recent boek van huwelijksadviseur John Gray: *Mannen komen van Mars, Vrouwen zijn van Venus: Een praktische gids voor het verbeteren van communicatie en het krijgen van wat je wilt in je relaties*, Houten: Spectrum, 2015.

² Johannes Paulus II, *Redemptor Hominis*, 10.

Boekenrekken staan vol met zelfhulphandleidingen die antwoorden bieden op onze verlangens naar liefde en onze uitdagingen met betrekking tot anderen, vooral die van het andere geslacht. Veel van deze boeken bieden waardevolle adviezen. Maar Johannes Paulus II nodigt ons uit tot iets meer fundamenteels. Als we de ware betekenis van man en vrouw willen ontdekken, en de redenen waarom we met elkaar omgaan zoals wij dat doen, moeten we niet alleen onze psychologische make-up of ons typische gedrag onderzoeken, maar wat nog belangrijker is: dat wat God heeft onthuld over onze uiteindelijke oorsprong.

God roept ons voortdurend op om terug naar 'het begin' te gaan – om *zijn* prachtige plan voor de mensheid te herontdekken. Alleen door dat oorspronkelijke plan te begrijpen en ernaar te leven, kunnen we het antwoord vinden op ons zoeken en een herstelde hoop hebben op relaties van diepe, authentieke liefde. Het geheim van man en vrouw wordt niet gevonden op diverse planeten, maar in het Bijbelse verhaal van het eerste paar, door God geschapen en geplaatst in de tuin van het paradijs aan het begin van de menselijke geschiedenis. Mannen en vrouwen komen uit Eden!

Een nieuwe visie

In onze tijd heeft God een prachtig middel verschaft voor deze herontdekking van zijn oorspronkelijke plan: de geschriften van Johannes Paulus II, bekend als de *Theologie van het Lichaam*. Deze geschriften zijn een frisse en diepzinnige benadering van de leer van de Kerk over liefde, seks en het huwelijk. Ze geven ons een hele nieuwe visie om te begrijpen wie we zijn als mannen en vrouwen en hoe we het geluk kunnen ervaren waarvoor God ons heeft bestemd.

Inleiding

De boodschap van de paus is echt een tegencultuur. Als we naar de wereld om ons heen kijken, kan de stand van zaken met betrekking tot mannen, vrouwen, seks en huwelijk worden omschreven als allesbehalve het paradijs. De heersende filosofie: 'Ik kan doen wat ik wil met mijn lichaam', heeft geleid tot een cultureel landschap bezaaid met gebroken gezinnen, verloren menselijke waardigheid, eenzame individuen en diepe morele verwarring. We worden geconfronteerd met het spook van nog grotere rampen: menselijke wezens die speciaal in het lab zijn gemaakt voor uitbuiting en vernietiging, een groot internationaal netwerk voor sekstoerisme, een miljardenindustrie voor porno, een toenemende aanval op Gods plan voor het gezin.

Het is niet overdreven om te zeggen dat seks en het huwelijk aan het instorten zijn – een crisis die misschien groter is dan op enig ander moment in de geschiedenis. En temidden van dit alles had paus Johannes Paulus II de moed om te zeggen dat het antwoord in Eden te vinden is – dat de vreugde van duurzame, ware liefde, ervaren in het allereerste huwelijk van vóór de zondeval, hier en nu mogelijk is.

Is dit het pure idealisme van een oudere celibataire man? Zijn critici zeggen dat. Maar degenen die de Theologie van het lichaam hebben bestudeerd en in praktijk hebben gebracht, zeggen dat deze leer realistisch is, ze versterkt hun leven en het geeft hen er een geheel nieuwe visie voor – of ze nu jonge singles zijn, oudere echtparen, gezinnen die worstelen om hun kinderen op te voeden of die de pijn lijden van echtscheiding of weduwschap.

Lang voordat hij paus werd, was Karol Wojtyła bevriend met honderden gehuwde echtparen en gaf hij hen advies. Hij nam deel aan vrijwel elke menselijke strijd in de biecht.

Hij dacht, schreef en reflecteerde filosofisch over de betekenis van de menselijke persoon, het lichaam, de liefde en de seksualiteit op een moment dat het zeer ongebruikelijk was dat een prelaat dit deed. Als jonge priester en bisschop werden zijn opvattingen als *avant-garde* en gedurfd beschouwd.

Geen paus heeft ooit zo diep of zo veel geschreven over de menselijke liefde als Johannes Paulus II. Het resultaat van zijn reflecties, de Theologie van het lichaam, is Gods wonderlijke voorzienigheid voor onze tijd. Dit komt gedeeltelijk omdat de oude argumenten voor de kerkelijke moraal eenvoudig niet geschikt waren om de uitdagingen van het derde millennium aan te gaan. Het is niet dat ze fout waren; ze waren simpelweg niet overtuigend genoeg voor mensen die in een dramatisch veranderde sociale context leefden. Nieuwe problemen hadden nood aan een nieuwe visie, een nieuw kader en een nieuwe woordenschat om de leer van de Kerk overtuigend en aantrekkelijk te maken, om de uitstraling van de waarheid te onthullen.

Johannes Paulus II presenteert ons deze nieuwe visie – die, in zoverre ze een ontvouwing van Bijbelse waarheden is, niet echt nieuw is. De paus zegt in feite dat er iets heerlijks is in Gods plan voor de menselijke liefde en seksualiteit, maar niet op de manier waarop de wereld het begrijpt. En de allerbelangrijkste, maar vaak ondergewaardeerde sleutel tot het ontsluiten van dit plan, is het menselijk *lichaam*.

De tijdbom

De paus presenteerde voor het eerst de Theologie van het lichaam als een reeks in zijn wekelijkse toespraken (algemene audiënties) tussen 1979 en 1984, de eerste vijf jaar van zijn pontificaat. Deze toespraken zijn verzameld en

gepubliceerd als *De Theologie van het Lichaam* (Betsaida, 2016). Men kan zich redelijkerwijs afvragen waarom, na meer dan twee decennia, dit actueel en broodnodige onderricht voor de meeste katholieken nog steeds vrijwel onbekend is. Er zijn minstens twee belangrijke redenen.

Ten eerste zijn de toespraken van Johannes Paulus niet wat men een gemakkelijke lectuur zou noemen. Ze kunnen nogal abstract zijn. Bovendien zijn de meesten van ons gewend aan een westerse of klassieke Griekse redenering, die als lineair kan worden omschreven: punt A leidt naar punt B, dat leidt naar punt C, enzovoort. De redenering van de paus daarentegen, is Slavisch. Je zou ze als spiraalvormig kunnen beschrijven. Ze ligt eigenlijk veel dichterbij het Bijbelse denken. Hij komt keer op keer terug op hetzelfde onderwerp, maar altijd op een ander, dieper niveau. Het vergt tijd om aan deze manier van werken te wennen.

Ten tweede is er de laatste generatie in veel katholieke instellingen een sfeer van dissidentie geweest. Veel universiteiten, diocesane en parochiale vormingscentra en scholen zijn minder dan enthousiast geweest over de authentieke morele leer van de Kerk, vooral op het gebied van seksualiteit. Deze situatie is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd, onder meer vanwege de Johannes Paulus II-instituten die nu wereldwijd zijn opgezet, waar de *Theologie van het lichaam* diepgaand wordt bestudeerd en toegepast op hedendaagse morele kwesties.³

Het doel van deze studiegids is bij te dragen tot de verspreiding van de leer van Johannes Paulus in een vorm die leken gemakkelijk kunnen begrijpen en zich eigen maken.

³ Een instituut voor huwelijk en gezin voor Europa is in Oostenrijk te vinden in Trumau, <https://iti.ac.at>.